

**UCHWAŁA NR VIII/55/2019
RADY POWIATU TORUŃSKIEGO
z dnia 19 czerwca 2019 r.**

w sprawie zatwierdzenia „Programu przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2019-2023”

Na podstawie art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 marca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U z 2019 r. poz. 511), art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.¹⁾), uchwala się, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się „Program przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2019 -2023” planowany do realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Toruńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu Toruńskiego

Paweł Polikowski

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 730.

Program przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

w Powiecie Toruńskim na lata 2019 - 2023

2019 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. Charakterystyka zjawiska przemocy.....	4
1.1 Pojęcie przemocy w rodzinie	4
1.2 Formy przemocy	5
2. Perspektywa prawna.....	6
2.1 Akty prawne dotyczące przemocy w rodzinie	6
2.2 Założenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim	8
2.3 Zadania ustawowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie...	8
3. Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim.....	10
4. Cele programu, i kierunki działań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Powiecie Toruńskim	19
5. Harmonogram realizacji działań.....	20
6. Miejsce, czas realizacji, monitoring Programu.....	21
7. Adresaci Programu.....	21
8. Finansowanie Programu.....	21
9. Zakończenie.....	22

Wstęp

Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2019 -2024 jest wykonaniem nałożonego na powiat obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań skierowanych zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę ofiar przemocy i edukację sprawców stosujących przemoc w rodzinie

Temat przemocy w rodzinie w wielu środowiskach, niestety nadal traktowany jest jako wstydlivy, upokarzający i trudny. Od kilku lat pojawiają się jednak zmiany w tym zakresie, poprzez wprowadzanie nowych procedur i narzędzi prawnych do skutecznej ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Coraz bardziej zwiększa się świadomość społeczna dzięki wielu kampaniom społecznym, a służby odpowiedzialne za walkę z tym zjawiskiem przechodzą profesjonalne szkolenia.

Większość sytuacji trudnych, przemocowych zachodzi wewnątrz rodziny i często nie zostają zgłaszane. Ofiarami są nie tylko kobiety, ale także dzieci, osoby niepełnosprawne, starsze, a czasem także mężczyźni. Zjawisko przemocy dotyka wszystkich warstw społecznych, a w ostatnich latach ujawniana jest częściej w rodzinach lepiej sytuowanych.

Zaplanowane w programie działania są kontynuacją szeregu czynności, które podjęto w ramach realizacji wcześniej uchwalonego Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2014-2018.

Zadaniem programu jest zbudowanie spójnego i skutecznego systemu pomocy osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie oraz podnoszenie jakości i skuteczności działań podejmowanych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową.

1. Charakterystyka zjawiska przemocy

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywiają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie. W niektórych przypadkach przejawy są tak jednoznaczne, że nie pozostawiają żadnych wątpliwości, w innych bardziej złożonych, niezbędne jest określenie możliwie jasnych kryteriów oceny.

1.1 Pojęcie przemocy w rodzinie.

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, **przemoc** to:

„Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 (członek rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6.06.1997r. – Kodeks Karny), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do badania. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym, które niszczy ludzi, niezależnie od ich pozycji społecznej,

czy ekonomicznej. Stanowi problem, którego nie wolno lekceważyć, gdyż wpływa destrukcyjnie nie tylko na człowieka będącego ofiarą przemocy, ale na całą rodzinę.

Przemoc należy ujmować w czterech aspektach:

Intencjonalności – kiedy przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,

Dysproporcji sił – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą; ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy (chodzi tu o przewagę materialną, psychiczną, społeczną i fizyczną, a także kulturową),

Naruszenia praw i dóbr osobistych – kiedy to sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary.

Powodowanie cierpienia i bólu – kiedy to sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Znane i przytaczane definicje przemocy biorą głównie pod uwagę:

- rodzaj zachowania,
- intencje,
- skutki.

Przemoc w rodzinie – to wszystkie jednorazowe lub powtarzające się działania lub zaniechania osoby najbliższej, wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, zmuszające ją do zachowań wbrew jej woli, w szczególności narażające ją na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.

1.2. Formy przemocy i jej skutki.

Najczęstsze formy przemocy w rodzinie to:

- **przemoc fizyczna** - wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (przykłady przemocy fizycznej: bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, duszenie, policzkowanie, przypalanie, nacinanie).
- **przemoc psychiczna** – to umyślne działanie wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych, (przykłady przemocy psychicznej: obrażanie, wyzywanie, wyśmiewanie, szydzenie, okazywanie braku szacunku, poniżanie w

obecności innych osób, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi, poddawanie stałej krytyce, ignorowanie, separowanie, nie okazywanie uczuć).

- **przemoc seksualna** – polega na wymuszaniu pożycia seksualnego, wymuszaniu nieakceptowanych zachowań seksualnych.
- **przemoc ekonomiczna** – to działanie prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. zmuszanie do oddawania uzyskiwanych środków finansowych, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków).
- **Zaniedbanie** - to działanie polegające na ciągłym niezaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Osobą dotkniętą przemocą w rodzinie może być każdy, a w szczególności:

- współmałżonkowie,
- partnerzy w związkach nieformalnych,
- dzieci,
- osoby starsze,
- osoby niepełnosprawne.

2. Perspektywa prawna.

2.1 Akty prawne dotyczące przemocy w rodzinie.

Działania ujęte w niniejszym Programie Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowane będą w oparciu o obowiązujące akty prawne, a w szczególności:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. 2015 r., poz. 1390 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1508 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 2137 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r.- Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2017 r., poz. 682 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2018 r., poz. 998 z późn. zm.)

6. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. 2019 r., poz. 511).
7. Uchwała Nr XXVII/170/2017 Rady Powiatu Toruńskiego z dnia 17 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Toruńskim na lata 2017 – 2022.

Inne akty prawne niezbędne do realizacji Programu:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (tj. Dz. U. 2018 r., poz. 1987 ze zm.).
2. Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. z 2014 r., poz. 445)
3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259).
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245).
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448).
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259)

Uregulowania prawne dotyczące problemu przemocy znalazły odzwierciedlenie też w wielu innych dokumentach, w tym między innymi:

1. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r.
2. Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220 (INI)).
3. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. ratyfikowana przez Prezydenta Polski na

mocy ustawy z dnia 21 września 1990 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r.

2.2 Założenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim:

1. Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary.
2. Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy, bez względu na to, co zrobiła ofiara.
3. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
4. Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
5. Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest nieskuteczna.
6. Ofiara przemocy w rodzinie cierpi na skutek wielokrotnego urazu.
7. Zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach, bowiem jest to jeden z objawów doznanego urazu.

2.3. Zadania ustawowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zgodnie z art. 6. ustawy z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

1. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej i ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, chyba że przepisy niniejszych ustaw stanowią inaczej.

2. Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- 1) Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) Opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) Prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

3. Do zadań powiatu należy w szczególności:

- 1) Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

- 2) Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej;

4. Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) Opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

W celu realizacji zadań określonych w art. 6 ustawy z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim zostanie uruchomiony system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na:

- 1) Pomocy psychologicznej dla dzieci – ofiar przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy seksualnej,
- 2) Pomocy psychologicznej, prawnej, medycznej, socjalnej dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych,
- 3) Opracowaniu i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie,
- 4) Ścisłej współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem Ośrodków Pomocy Społecznej i Policji.
- 5) Profilaktyce przeciwdziałania przemocy, podczas prelekcji w placówkach oświatowych,
- 6) Przeprowadzaniu szkoleń tematycznych dla kadry pomocy społecznej i placówek oświatowych.

3. Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim.

W celu zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie na terenie powiatu toruńskiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu zebrało dane m.inn. z ośrodków pomocy społecznej i Komendy Powiatowej Policji.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na samorządy gmin obowiązek powoływania Zespołów Interdyscyplinarnych, które z mocy ustawy podejmują działania w stosunku do osób i rodzin dotkniętych przemocą domową, ale również inicjują działania w stosunku do zewnętrznych podmiotów i instytucji zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Na podstawie zebranych danych wynika, że w powiecie toruńskim we wszystkich gminach funkcjonują Zespoły Interdyscyplinarne d.s. przeciwdziałania przemocy, w skład których wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Celem zespołów jest budowanie lokalnego systemu wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy oraz wypracowanie standardów współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy.

W 2018 r. pracownicy PCPR-u uczestniczyli 20 razy z posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych.

Tabela 1. Liczba członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych w poszczególnych gminach w latach 2016-2018 r.

Nazwa Gminy	2016	2017	2018
Mops Chełmża	12	12	12
Gops Chełmża	16	16	16
Czernikowo	15	15	15
Lubicz	10	10	10
Łubianka	10	10	10
Łysomice	23	23	23
Obrowo	19	20	18
Zławieś Wielka	17	17	17
Wielka Nieszawka	11	11	11
Razem	133	134	132

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

W poszczególnych gminach na terenie powiatu toruńskiego skład zespołów interdyscyplinarnych różni się ilością członków, np. od 10 osób w gminie Lubicz i Łubianka, do 23 w gminie Łysomice, w zależności od ilości zaproszonych osób z

placówek oświatowych, ochrony zdrowia, Policji czy pracowników Sądów i Prokuratury.

Skala problemu przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Toruńskiego jest trudna do określenia, podobnie jak w skali całej Polski. Przemoc niejednokrotnie jest zjawiskiem ukrytym, ofiary nie szukają pomocy instytucjonalnej. Dużym utrudnieniem, w diagnozowaniu zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie rzeczywistych danych charakteryzujących jej rozmiar.

Przemoc w rodzinie analizować należy zawsze jako problem wieloaspektowy dotyczący wszystkich członków rodziny i niosący ogromne następstwa dla nich. Pomoc ofiarom przemocy wymaga podejmowania działań interdyscyplinarnych, które powinny obejmować wsparcie psychologiczne, prawne, medyczne i socjalne. W ramach prowadzonego w województwie kujawsko-pomorskim projektu „Rodzina w Centrum” - Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo, Działania 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych, Poddziałania 9.3.2 Rozwój usług społecznych, w ramach części RPO WKP 2014-2020 współfinansowanej z Europejskiego Funduszu Społecznego i realizowanego przez PCPR w Toruniu, udało się dotrzeć do szerokiej grupy odbiorców pochodzących z powiatu toruńskiego. Często w ramach udzielanej pomocy specjalistycznej dotyczącej problemów wychowawczych nad dzieckiem, podczas pracy osoby prowadzącej rodzinę pojawiały się informacje dotyczące stosowania przemocy. Uświadomienie faktu jej przeciwdziałania przyczyniło się do większej ilości zgłoszeń faktu nadużyć w rodzinach czy stosowania przemocy.

Do zadań Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej należy m.in. zwalczanie skutków przemocy w rodzinie, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać.

W związku z koniecznością diagnozowania problemu przemocy w powiecie toruńskim, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu dokonało kolejnej analizy dotyczącej skali problemu za lata 2016 do 2018.

Tabela. 2 Rodziny dotknięte przemocą w latach 2016 – 2018 r.

Nazwa Gminy	2016	2017	2018
MOPS Chełmża	24	20	22
GOPS Chełmża	4	18	5
Czernikowo	17	15	13
Lubicz	36	36	42
Łubianka	9	11	15
Łysomice	10	8	16
Obrowo	29	38	26
Zławieś Wielka	41	30	25
Wielka Nieszawka	1	5	1
RAZEM :	171	181	165

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

Z zebranych danych wynika, że do ośrodków pomocy społecznej w latach 2016 do 2018 wpływało rocznie od 171 do 165 wniosków dotyczących problemu przemocy. Z danych dotyczących 2017 r. wynika, że ilość zgłoszonych wniosków o przemoc wyniosła 181 i była to najwyższa liczba od wielu lat.

Dane te wskazują, że pojawiła się tendencja zwyżkowa informowania służb o występującej przemocy. Przemoc występująca w rodzinie często powiązana jest w różnymi trudnościami i dysfunkcjami, z jakimi musi zmierzyć się rodzina. Przedstawione przez poszczególne gminy dane wskazują, że najwięcej osób z problemem przemocy korzysta ze wsparcia ośrodków pomocy w gminie Lubicz i gminie Zławieś Wielka.

Tabela. 3 Osoby objęte pomocą społeczną z powodu przemocy wynikającej z z problemu alkoholowego w latach 2016 – 2018 r.

Nazwa Gminy	2016	2017	2018
MOPS Chełmża	10	21	19
GOPS Chełmża	3	5	18
Czernikowo	54	46	35
Lubicz	8	4	0
Łubianka	8	8	13
Łysomice	21	9	24
Obrowo	2	14	7
Zławieś Wielka	19	6	4
Wielka Nieszawka	0	2	2
RAZEM :	125	115	122

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

Jak potwierdzają liczne badania i opracowania dotyczące przemocy występującej w rodzinach, często jest ona następstwem występującego w rodzinie problemu alkoholizmu. Zebrane powyższe dane potwierdzają ten stan rzeczy.

Poniżej przedstawia się dane dotyczące liczby spraw o stosowaniu przemocy w rodzinie, skierowanych przez ośrodki pomocy społecznej do sądów. Jak wynika z uzyskanych danych ofiary przemocy nie decydują się na kierowanie spraw do Sądu z uwagi na różne czynniki. Nawet jeśli informacja o stosowaniu przemocy w rodzinie trafi do pracownika socjalnego i wdroży on różne formy pomocy i wsparcia dla członków tej rodziny, to w większości przypadków ofiary wycofują się z procedury i doprowadzenia sprawy do końca, czyli postawienia zarzutów sprawy.

Potwierdzają to poniższe dane. Ilość spraw zgłaszanych przez ośrodki pomocy społecznej na przełomie 2016 – 2018 r. wzrasta.

Tabela 4. Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie skierowanych przez OPS-y do Sądu w latach 2016 - 2018 r.

Nazwa Gminy	2016	2017	2018
MOPS Chełmża	0	0	0
GOPS Chełmża	0	0	0
Czernikowo	0	1	4
Lubicz	2	3	6
Łubianka	0	0	0
Łysomice	1	1	1
Obrowo	6	10	9
Zławieś Wielka	6	2	4
Wielka Nieszawka	1	1	2
RAZEM :	16	18	26

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

Dokonana w 2010 r. nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przemoc w rodzinie spowodowała, iż Rada Ministrów wydała rozporządzenie określające zasady działań procedur „Niebieskie Karty” oraz wzory stosownych formularzy. Szczegółowe warunki realizowania procedury „Niebieskie Karty” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. Procedura, o której mowa ma na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji.

W powiecie toruńskim zjawisko przemocy kształtuje się na wysokim poziomie. W latach 2016-2018 liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” kształtuje się od 143 w 2016 r. do 164 w 2018 r. Analizując rok 2018 największa liczba wszczętych procedur występuje w gminie Chełmża, najmniej w gminie Wielka Nieszawka, co obrazuje tabela.

Tabela 5. Liczba wypełnionych przez OPS-y Niebieskich Kart w latach 2016 - 2018 r.

Nazwa Gminy	2016	2017	2018
MOPS Chełmża	24	20	22
GOPS Chełmża	4	5	25
Czernikowo	17	15	14
Lubicz	21	24	24
Łubianka	9	11	15
Łysomice	11	9	20
Obrowo	24	32	18
Zławieś Wielka	30	13	21
Wielka Nieszawka	3	11	5
RAZEM :	143	140	164

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

W 2018 r. w porównaniu z rokiem 2017 nastąpił wzrost zakładanych Niebieskich Kart. Obecnie Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i od 2010 r. nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura wszczynana jest w sytuacji, gdy dany podmiot w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych powziął podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

W latach wcześniejszych więcej Niebieskich Kart wypełniali funkcjonariusze Policji podczas podejmowanych interwencji w rodzinie. Od kilku lat, co wynika też z danych, uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wzrasta liczba stosowania Procedury Niebieskiej Karty w rodzinach dotkniętych przemocą. Oprócz przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i Policji, może być realizowana przez gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, pracowników oświaty i ochrony zdrowia w przypadku podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie, co wykazano w poniższej tabelce. Jak wynika z jej analizy najczęściej Niebieskich Kart zakładają funkcjonariusze Policji oraz pracownicy socjalni.

Tabela 6. Liczba założonych Niebieskich Kart przez przedstawicieli innych jednostek w latach 2016-2018.

Miasto/Gmina	Policja			Placówki oświatowe			Ochrona zdrowia			Pracownik socjalny GOPS/MOPS		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
MOPS Chełmża	21	16	18	0	0	0	0	0	1	3	3	3
GOPS Chełmża	3	5	24	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Czernikowo	12	10	10	0	0	0	0	0	0	5	5	4
Lubicz	12	16	16	0	0	2	0	0	0	9	8	6
Łubianka	6	9	8	0	0	1	0	0	0	3	2	6
Łysomice	11	8	20	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Obrowo	18	27	17	1	2	0	1	0	0	3	2	1
Zławieś Wielka	21	8	16	4	2	1	0	1	1	5	2	3
Wielka Nieszawka	3	9	4	0	0	0	0	0	0	0	2	1
RAZEM :	107	108	133	6	5	4	1	1	2	28	24	25

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

Zmiana ustawy o przeciwdziałaniu pomocy w rodzinie w 2010 r. wprowadziła możliwość odebrania przez pracownika socjalnego dziecka z rodziny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia jego życia lub zdrowia, w związku z występującą przemocą. Decyzję o odebraniu dziecka i umieszczeniu go w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji oraz przedstawicielem służby zdrowia.

Tabela 7. Ilość podjętych interwencji, w wyniku których małoletnie dzieci - ofiary przemocy zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych w latach 2016-2018.

Nazwa Gminy	2016	2017	2018
MOPS Chełmża	5	1	6
GOPS Chełmża	1	0	1
Czernikowo	0	0	0
Lubicz	0	0	0
Łubianka	0	0	0
Lysomice	0	0	0
Obrowo	0	0	1
Zławieś Wielka	0	1	0
Wielka Nieszawka	0	0	0
RAZEM :	6	2	8

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

Z analizy danych wynika, że wzrasta liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z powodu przemocy w rodzinie. Jest to jednak

jedną z przyczyn, dla których małoletnie dzieci trafiają do innych form opieki. Przemoc nie jest tu jedynym powodem do umieszczenia małoletnich w pieczy zastępczej. Najczęstszą przyczyną jest śmierć rodziców biologicznych, ich niewydolność wychowawcza czy spożywanie alkoholu.

Tabela 8. Ilość osób/ofiar przemocy skierowanych do ośrodków wsparcia w latach 2016 -2018.

Nazwa Gminy	2016	2017	2018
MOPS Chełmża	2	1	1
GOPS Chełmża	0	0	2
Czernikowo	0	0	0
Lubicz	0	0	0
Łubianka	1	0	0
Łysomice	0	0	0
Obrowo	2	0	6
Zławieś Wielka	0	0	0
Wielka Nieszawka	0	2	0
RAZEM :	5	3	9

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

W latach 2016-2018 nie występowała potrzeba umieszczania przez PCPR osób i rodzin dotkniętych przemocą w ośrodkach całodobowych, pomimo podpisanego porozumienia z Toruńskim Centrum Caritas (porozumienie pomiędzy PCPR a Toruńskim Centrum Caritas obowiązywało do grudnia 2018 r., od 2019 r. TCC zmieniło zakres działalności). W przypadku nagłej konieczności realizacji tego zadania, Centrum podpisze stosowne porozumienia z ośrodkami świadczącymi pomoc całodobową.

W kolejnych latach rozważyć należałoby możliwość utworzenia na terenie PT specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, po uprzedniej wnikliwej analizie wszystkich kosztów związanych z utworzeniem tego typu placówki. Środki finansowe pochodziłyby z dotacji celowej.

Powiatowe Centrum Pomocy w Toruniu podejmowało działania mające na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizując w 2018 r. program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Wzięło w nim udział 12 osób, z czego tylko 2 zakończyły pełen cykl zajęć. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne zostały przeprowadzone przez profesjonalną kadre, posiadającą odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z napływających do Centrum informacji wynika, iż istnieje zapotrzebowanie na realizowanie tego typu oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Przewiduje się dalszą realizację tego programu w następnych latach, począwszy od 2019 r.

4.Cele programu i kierunki działań Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2023 jest drugim dokumentem w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy na terenie powiatu toruńskiego opracowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu.

Cele oraz zadania ujęte w Programie zostały określone na podstawie wytycznych zawartych w Krajowym oraz Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ponadto cele odzwierciedlają zadania przypisane dla powiatu w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Celem głównym Programu jest obniżenie częstotliwości występowania zjawiska przemocy domowej.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

Przygotowanie diagnozy.

1. Stałe zbieranie wszelkich dostępnych danych, które pozwolą dokonać pomiaru zjawiska. Źródłem informacji będą między innymi statystyki Policji, Sądu, Prokuratury, jednostek pomocy społecznej, szkół, placówek służby zdrowia, straży miejskiej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Powiatu Toruńskiego.
2. Przeprowadzanie diagnozy i ustalanie zasobów środowiska lokalnego, a więc działalności instytucji, placówek, organizacji pozarządowych, świetlic, osób zajmujących się pomaganiem i na tej podstawie opracowanie i korygowanie mapy zasobów środowisk lokalnych.
3. Przeprowadzanie badań pozwalających określić postawy mieszkańców wobec przemocy w rodzinie, a także opini na temat sposobu pomagania rodzinom, gdzie stosowana jest przemoc. Postawa sąsiadów – świadków przemocy często określa szybkość reagowania i ewentualnej interwencji umożliwiającej zatrzymanie przemocy. Badania można przeprowadzić za pomocą ankiet i/lub wywiadów.
4. Przeprowadzanie badań pozwalających określić postawy pracowników służb i placówek stykających się z problemem przemocy na danym terenie, a także poziom ich kwalifikacji potrzebnych do skutecznego pomagania.
5. Przygotowywanie raportu o przemocy w rodzinie i zasobach środowiska lokalnego.

5. Harmonogram realizacji działań.

1. Organizacja i realizacja szkoleń dla pracowników Policji, ze szczególnym uwzględnieniem służb patrolowo-interwencyjnych, dzielnicowych i wydziału dochodzeniowo-śledczego - w okresie od 2019 do 2023 r.
2. Przeprowadzanie specjalistycznych szkoleń dla: pracowników socjalnych, pracowników służby zdrowia, członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, dzielnicowych w zakresie świadczenia pomocy ofiarom przemocy domowej, (jak udzielać wsparcia, w jaki sposób kierować ofiarę przemocy do różnych instytucji, wzmacnianie konsekwentnych zachowań i postaw) - realizacja w latach 2019-2023 w porozumieniu z jednostkami zajmującymi się przemocą oraz polityką społeczną, np. z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej.
3. Edukowanie społeczności poprzez np. lokalne media (odklamywanie mitów i stereotypów nt. przemocy), a także pokazywanie możliwości udzielenia pomocy i pozytywnych przykładów wyjścia z sytuacji przemocy – praca ciągła.
4. Udostępnianie ulotek, broszur, zamieszczanie w lokalnej prasie i na stronach BIP stałych informacji, gdzie można szukać pomocy, itp. – praca ciągła.
5. Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie poprzez szeroko rozumianą profilaktykę – z wykorzystaniem przyjętych powiatowych programów profilaktycznego pomocy dzieciom w wieku od 14 do 18 lat, dotkniętych przemocą domową lub będących jej świadkami, które na mocy postanowienia sądu przebywają w pieczy zastępczej w powiecie toruńskim na lata 2016 -2020 oraz programu działań profilaktycznych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie toruńskim na lata 2016-2020.
6. Monitorowanie zjawisk występowania przemocy w rodzinie w powiecie toruńskim, poprzez stały kontakt z wyspecjalizowanymi służbami. – praca bieżąca.
7. Udzielanie specjalistycznego poradnictwa ofiarom przemocy w rodzinie w siedzibie PCPR w Toruniu (przez specjalistów) - praca ciągła uzależniona od liczby zgłoszeń i indywidualnych przypadków.
8. Współpraca z Toruńskim Stowarzyszeniem Aktywności Społecznej w Toruniu, które prowadzi punkty poradnictwa prawnego i obywatelskiego, m.in. dla osób niepełnosprawnych oraz starszych dotkniętych przemocą.
9. Realizacja specjalistycznego programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy (w zamian za grożącą karę pozbawienia wolności) - realizacja 1 raz w roku.

10. Współpraca z instytucjami prowadzącymi Hostele dla Ofiar Przemocy w rodzinie oraz Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia – na bieżąco.
11. Specjalistyczna pomoc psychologiczna dla dzieci, które są ofiarami przemocy w rodzinie - w ramach projektu RWC 2.
12. Ochrona osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych przed przemocą domową - poprzez profilaktykę i monitorowanie – na bieżąco.
13. Stała współpraca z dzielnicowymi, pracownikami socjalnymi i członkami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - na bieżąco poprzez udział w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych.
14. Udział pracowników PCPR w Toruniu w Zespołach Interdyscyplinarnych działających na terenie powiatu - na bieżąco.
15. Realizacja rządowych programów związanych z przemocą w rodzinie – realizacja w okresie trwania programu.
18. Podejmowanie innych działań mogących przyczynić się do powstrzymywania przemocy w rodzinie, a nie przewidzianych do realizacji i ujętych w niniejszym programie.

6. Miejsce, czas realizacji, monitoring Programu

Program ma interdyscyplinarny charakter i z tego względu oraz planowane cele i zadania na ogólnym poziomie umożliwi dostosowywanie podejmowanych działań do potrzeb. Realizacja Programu odbędzie się w formie pracy ciągłej przez okres programowania. Program będzie monitorowany poprzez składanie raportów z realizacji poszczególnych działań.

7. Adresaci programu

Program jest kierowany w szczególności do:

- 1) Rodzin i osób zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- 2) Osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 3) Osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) Świadców przemocy w rodzinie
- 5) Odpowiednich instytucji i służb

8. Finansowanie Programu

- 1) Środki własne instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację Programu,
- 2) Środki z budżetu państwa,
- 3) Środki unijne

Zakończenie

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Każda osoba ma prawo do przestrzegania jego praw i godnego traktowania. Każdy kto wie lub jest świadkiem zjawiska przemocy ma obowiązek poinformowania o faktach przemocy odpowiednie służby, które są zobowiązane do zapewnienia odpowiedniej ochrony ofiarom oraz udzielenia wszechstronnej pomocy.

Tylko wielopoziomowe działania podejmowane przez wszystkie zaangażowane podmioty powinny zapewnić usprawnienie systemu pomocy, doprowadzić do ograniczenia tego zjawiska i towarzyszących mu innych niepożądanych zachowań oraz poprawy kondycji rodzin.

UZASADNIENIE

W związku art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy m.in. w szczególności opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.) i ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 z późn. zm.).

W związku z powyższym podjęcie stosownej uchwały uznaje się za zasadne.